

# Arbeidsnotater

T A T I S T I S K S E N T R A L B Y R Å

Dronningensgt. 16, Oslo-Dep., Oslo 1. Tlf. 41 38 20

IO 75/33

19. september 1975

## NASJONALREGNSKAPET

Om levetiden for realkapital i fiskenæringen

av

Thomas Tennøe

### INNHold

	Side
1. Om levetiden for fiskebåter i Nasjonalregnskapet, supplert med noen bemerkninger om nyinvesteringene i fiskebåter .....	1
a. Innledning .....	1
b. Dekke trebåter .....	2
c. Dekke stålbåter .....	4
d. Åpne båter .....	5
e. Fra Fiskeridirektørens beretning .....	5
f. Konklusjon .....	7
g. Sammenligninger mellom fiskeritellingens og Nasjonalregnskapets tall når det gjelder verdien av fiskeflåten .....	7
2. Om levetiden for fiskeredskap .....	8
Jfr. til slutt bilag utarbeidet av konsulent Svein Røgeberg .....	13
3. Om levetiden for Bygninger, Fiske .....	11

*Ikke for offentliggjøring. Dette notat er et arbeidsdokument og kan siteres eller refereres bare etter spesiell tillatelse i hvert enkelt tilfelle. Synspunkter og konklusjoner kan ikke uten videre tas som uttrykk for Statistisk Sentralbyrås oppfatning.*

## 1. Om levetiden for fiskebåter i Nasjonalregnskapet, supplert med noen bemerkninger om nyinvesteringene i fiskebåter

### a. Innledning

Skal Nasjonalregnskapets kapitalberegninger bli riktig utført, kreves det både at Nasjonalregnskapets nyinvesteringer og de årlige avskrivninger er riktig beregnet. Når det gjelder den sistnevnte faktor, er realobjektens levetid det viktigste moment i beregningene.

Et beløp som er gått inn i nyinvesteringene, kan normalt bare komme ut av systemet enten ved å gå til fradrag i nyinvesteringene eller ved å bli gjenstand for årlige avskrivninger i løpet av levetiden. Ifølge SNA kan en regulering av nyinvesteringene også gjennomføres ved en såkalt omvurdering.

I Nasjonalregnskapets nyinvesteringer (brutto) for fiskebåter gjøres det et fradrag for verdien av brukte fiskebåter som selges til utlandet. Det er handelsstatistikken som registrerer dette salg. Salg (overføring) innenlands av brukte fiskebåter til annen anvendelse blir ikke registrert og kommer ikke til fradrag i nyinvesteringene.

I kapitalslitet, som er et synonym-uttrykk for de årlige avskrivninger, inngår:

Verdiforringelse som følge av fysisk slit og foreldelse. Dessuten verdiforringelse som har mer tilfeldige eller ekstraordinære årsaker, såsom brann, naturkatastrofer (forlis) og nye tekniske oppfinnelser. Ødeleggelse av realkapital ved krig holdes utenom kapitalslitbegrepet. Jfr. "Nasjonalregnskap 1865-1960", s. 31, se også SNA, s. 231. Eller sagt med andre ord: Kapitalslitet vil stort sett være den verdiforringelse som ikke er til å unngå. Verdiforringelse som eieren selv råder over i noen grad, går ikke inn under begrepet kapitalslit. Et eksempel på dette er salg av realobjekter ut av bestanden.

Det handles således riktig (i hovedtrekkene) når man i Nasjonalregnskapet reduserer nyinvesteringene med salg ut av bestanden, så langt man har oppgave over dette salg!

De salg som det ikke gjøres fradrag for i nyinvesteringene, medfører en feil i kapitalregnskapet. Kapitalen blir angitt med et for stort beløp. Det er å merke seg at denne feil reduseres ettersom de årlige avskrivninger skrider frem, og feilen når 0-verdien når avskrivningene for en årgang er bragt til ende. Men for de årganger som ikke er fullt avskrevet, vil det være en feil til stede.

Brukte fiskebåter går i betydelig utstrekning ut av bestanden fiskebåter og gjør gjennom resten av sin levetid tjeneste på annen måte. Da disse båter formodentlig har en annen levetid enn fiskebåter, er det saksbearbeiderens mening at det er fiskebåtenes levetid som skal være gjenstand for våre undersøkelser. Vi ser bort fra gruppen andre båter når levetiden

skal søkes bestemt. Fiskeritellingen 1971 beskjeftiger seg bare med de båter som brukes til yrkesmessig sjøfiske, og har vært streng i praktiseringen av sine krav (jfr. senere). Tellingens resultater kommer derfor ikke i konflikt med vårt ønske om å bestemme fiskebåtenes levetid.

I Nasjonalregnskapet blir fiskebåtene f.t. tillagt en levetid på 20 år. Som alternative løsninger har man i visse beregninger brukt 15 år og 25 år.

Det er naturlig å inndele fiskeflåten i 3 grupper; dekte trebåter, dekte stålbåter og åpne båter.

#### b. Dekte trebåter

Bestand av dekte trebåter (tab. 8 i hefte II, tab. 1 i hefte II)

Byggeår	Fiskeritellingen 1960		Fiskeritellingen 1971	
	Mindre båter inntil 60 fot	Større båter over 60 fot	Mindre båter inntil 60 fot	Større båter over 60 fot
	Ant.	Ant.	Ant.	Ant.
Før 1930 .....	3 373	355	1 057	95
1930-39 .....	<u>2 481</u>	<u>126</u>	1 018	60
1940-44 .....	764	146	336	55
1945-49 .....	1 293	219	<u>612</u>	<u>120</u>
1950-54 .....	1 044	150	536	123
1955-59 .....	1 174	121	773	95
1960-64 .....			851	30
1965-69 .....			740	38
1970-71 .....			211	3
	10 129	1 117	6 134	619

Både fiskeritellingen fra 1960 og tellingen fra 1971 gir klart uttrykk for at båtene ikke blir betraktet som kondemnabile når de er 20 år gamle. Jfr. også senere Fiskeridirektørens årlige beretning, som oppgir gjennomsnittsalderen for dekte trebåter til 25,6 år. Ifølge nevnte beretning er gjennomsnittsalderen ved kondemnering osv. 35-40 år. En levetid på 20 år ved beregningen av kapitalslit synes derfor å være dårlig begrunnet, hvis kapitalslitet skal føre til full avskrivning i løpet av levetiden. Ifølge retningslinjene for beregning av kapitalslit (jfr. ovenfor) skal denne beregning ikke ta med alle momenter som fører til at realkapital går ut av bestanden. I denne sammenheng er det viktig å være oppmerksom på at den frivillige avgang av realkapital ikke hører med i kapitalslitbegrepet.

Det har også noen interesse å se hvordan årganger særlig av eldre båter reduseres i antall fra tellingen i 1960 til tellingen i 1971. Selv meget gamle årganger viser en forbausende standhaftighet mot å gå ut av materialet, jfr. de dekte trebåter. Større trebåter bygget i 1930-39

reduseres bare til det halve i antall mellom de to tellingene. Det virker ikke som de eldre årganger er i full oppløsning. På den annen side kan man bemerke: Når det gjelder mindre dekte trebåter i årgangene 1950-54, kan man undre seg over at bestanden er gått ned med hele 50 % (fra 1 044 til 536). Og dette til tross for at det også må ha vært en viss, kanskje forholdsvis beskjeden, tilgang i perioden (kjøp av båter fra utlandet og ved overføring til fiskeflåten av båter som før har hatt en annen beskjeftigelse). Den avgang som inngår i kapitalslitet, og som skyldes brann og forlis, kan ikke forklare meget av den store nedgang. Selve slitasjemomentet forklarer ikke at båtene blir borte før levetiden er omme. Det må finnes andre grunner til den sterke nedgang i antall båter.

I perioden 1960-71 utgjorde salg av brukte fiskebåter til utlandet verdimesig sett ca. 3 % av investeringene i fiskebåter i samme tidsrom (ca. 70 mill.kr. i relasjon til ca. 2 300 mill.kr.). Salget til utlandet kan bare forklare en forholdsvis liten del av den store nedgangen i antallet av trebåter mellom de to tellingene.

Fiskeritellingen i 1971 har vært meget streng i sine krav for at en båt skal godtas som tellingsenhet. Det prinsipielle krav er at båten skal brukes til yrkesmessig sjøfiske. Tellingen i 1971 har en tabell (nr. 24 i hefte II) som forteller om registrerte fiskebåter, som ikke er tatt med i tellingen, fordi de ikke lenger brukes til yrkesmessig sjøfiske. Da det er grunn til å tro at disse båter stort sett var med i tellingen 1960, bidrar tallene til å forklare nedgangen i bestanden av dekte trebåter mellom de to tellingene.

Tabell 24. Båter registrert som fiskebåter i juni 1971, ikke med i fiskeritellingen

Byggeår	Ant. dekte båter
Før 1930	291
1930-39	253
1940-49	277
1950-59	272
1960-71	141
	<u>1 234</u>

Tabellen som viser bestanden av dekte trebåter, forteller som helhet om en sterk reduksjon i antallet båter mellom de to tellingene. Dette resultat passer godt med at tallet på fiskere er gått ned fra 60 000 til 35 000 i samme tidsrom. Men vi greier ikke å gi et noenlunde fyldestgjørende svar på spørsmålet hvor båtene er blitt av. Konsulent Melhus (se under

Dekte stål båter) har heller ikke kunnet hjelpe oss med tall som forteller hvordan bestanden reduseres.

Da Nasjonalregnskapets nyinvesteringer bare tar i betraktning den frivillige avgang som skyldes salg til utlandet, synes resultatene ovenfor å innby til den konklusjon at nyinvesteringene ikke har fått med vesentlige momenter. Man må være villig til om mulig å ofre mer tid og krefter på å få nyinvesteringene noenlunde riktig beregnet.

### c. Dekte stål båter

Bestand av dekte stål båter (tab. 8 i hefte II, tab. 1 i hefte II)

Byggeår	Fiskeritellingen 1960		Fiskeritellingen 1971	
	Mindre båter inntil 100 fot	Større båter over 100 fot	Mindre båter inntil 100 fot	Større båter over 100 fot
	Ant.	Ant.	Ant.	Ant.
Før 1930 .....	46	132	13	44
1930-39 .....	7	43	1	34
1940-44 .....	0	15	0	19
1945-49 .....	8	15	0	41
1950-54 .....	28	9	24	38
1955-59 .....	49	60	37	83
1960-64 .....			35	26
1965-69 .....			70	95
1970-71 .....			7	21
	138	274	187	401

I bestanden av dekte stål båter inngår det en overraskelse. Når man ser på byggeårene 1940-59, oppdager man at det er en langt mindre bestand av større stål båter i 1960 enn i 1971. Tallene er 99 og 181. Det ville være naturlig å vente en viss nedgang mellom de to tellingene. Konsulent Thor Melhus (Fiskeridirektoratet) har forklart oss hvordan dette henger sammen. I perioden 1960-71 var det:

Avgang .....	- 19 båter
Ombygde hval båter .....	+ 49 "
Innkjøpt fra utlandet ...	+ 30 "
Ombygd til fiskefartøy ..	+ 4 "
Forlenget til over 100 fot	+ 16 "
	<u>+ 80 båter</u>

Både tellingen fra 1960 og tellingen fra 1971 gir klart uttrykk for at dekte stål båter ikke ansees som kondemnabile når de er 20 år gamle. Jfr. også Fiskeridirektørens beretning, hvor gjennomsnittsalderen er

beregnet til 17,5 år. Gjennomsnittsalderen ved kondemnering osv. av stål båter er 40-45 år.

Det kan reises spørsmål om Nasjonalregnskapets nyinvesteringer har fått med de momenter som konsulent Melhus peker på. Dette gjelder både avgang og tilgang. Det dreier seg om store beløp så vidt en kan se.

#### d. Åpne båter

Bestand av åpne båter, fiskeritellingen 1971 (tab. 1 i hefte II)

Byggeår	Mindre båter inntil 20 fot	Større båter over 20 fot
	Ant.	Ant.
Før 1930 .....	465	384
1930-39 .....	355	585
1940-44 .....	200	332
1945-49 .....	483	708
1950-54 .....	1 022	1 266
1955-59 .....	1 408	1 720
1960-64 .....	1 536	1 330
1965-69 .....	1 757	1 101
1970-71 .....	327	267
	7 553	7 693

Også innen denne gruppe finner man et betydelig antall eldre båter (over 20 år gamle). Fiskeridirektørens beretning oppgir gjennomsnittsalderen til 19,5 år og kondemneringsalderen til ca. 23 år.

#### e. Fra Fiskeridirektørens beretning

I Fiskeridirektørens årlige beretning "Fiskeflåten" (basert på "Register over merkepliktige norske fiskefarkoster") finnes en oversikt over farkostenes gjennomsnittlige alder (tab. 6). Dekte farkoster av tre føres opp med gj.sn. alder 25,6 år, dekte farkoster av stål med gj.sn. alder 17,5 år og åpne motorfarkoster med gj.sn. alder 19,5 år (år 1971). Det fortelles at ca. 48 % av de dekte trefarkostene er bygget i 1950 eller senere. Var levetiden 20 år, kunne gjennomsnittsalderen ikke være så langt fra 10 år. Her bør man gi den tilføyelse at hvis man i samsvar med erfaringen forutsetter en betydelig frivillig avgang av båter, ville gjennomsnittsalderen være adskillig under 10 år.

I Fiskeridirektørens "Fiskeflåten" finner man også en tabell (nr. 9) som forteller om gjennomsnittsalderen av kondemnerte, utrangerte, opphuggede og forliste fartøyer, samt om antallet av disse fartøyer.

År	Dekte trebåter		Dekte stål båter	
	Antall	Gj.sn.alder	Antall	Gj.sn.alder
1960 .....	251	34,3	4	53,6
1 .....	484	36,2	7	46,5
2 .....	310	38,6	4	51,9
3 .....				
4 .....				
5 .....	373	39,8	17	52,0
6 .....	470	39,0	15	57,5
7 .....	234	38,9	7	51,8
8 .....	232	33,4	5	33,5
9 .....	216	37,0	15	53,0
1970 .....	287	39,8	21	43,2
1 .....	1 279	32,0	38	28,4
	4 136		133	

Gjennomsnittsalderen ved kondemnering osv. av dekte trebåter synes å være 35-40 år; for dekte stål båter er gjennomsnittsalderen ca. 5 år høyere. Åpne motorbåter kondemneres når de er ca. 23 år gamle.

Selv om åpne motorbåter adskiller seg noe fra dekte trebåter og dekte stål båter når det gjelder alder for kondemnering osv., oppstår det av denne grunn ingen nevneverdig vanskelighet ved fastsettelse av levetid. Ifølge tabell 56 i hefte IV fra tellingen 1971 har man disse prosenter av beregnet samlet verdi av fiskeflåten:

Dekte stål båter	69,1 % av samlet verdi
" trebåter	25,1 " " " "
Åpne båter	5,8 " " " "
	<u>100,0 %</u>

De åpne båter utgjør således en liten del av den verdi som skal avskrives i løpet av levetiden, og det vil ikke skape noen nevneverdig feil i systemet om levetiden fastsettes i samsvar med de erfaringer som dekte stål båter og dekte trebåter gir.

Det var pr. 31. desember 1971 registrert i alt 7 840 dekte farkoster. Det er 499 flere enn fiskeritellingen har pr. 1. oktober 1971. Som nevnt har fiskeritellingen vært meget streng i sine krav for at en båt skal godtas som tellingsenhet. Også Merkeregistret viser en sterk nedgang i antall dekte farkoster de senere år.

## f. Konklusjon

Fiskeritellingen i 1960 og 1971 har ikke tatt mål av seg til å besvare direkte det viktige spørsmålet om levetider for fiskebåter. Fra fiskeritellingene i 1960 og 1971 foreligger det imidlertid noen tabeller som gir en viss orientering om forholdet. Den konklusjon som kan trekkes av disse tabeller samt av Fiskeridirektørens beretning, går ut på at både for dekte trebåter og dekte stål båter er en levetid på 20 år i dårlig samsvar med den virkelige levetid, som synes å være adskillig lengre enn 20 år. Det ser ikke ut til å være i strid med de faktiske forhold å sette levetiden så lang som til 30 år, både for dekte trebåter og stål båter. Ved en levetid på 30 år ville det være nærliggende å tenke seg en årlig avskrivning som faller med tiden (degressiv avskrivning). Vil man hva levetiden angår ikke ta et så langt skritt i forhold til gjeldende praksis, kunne man sette levetiden til 25 år, men da med rettlinjet avskrivning. Er man i tvil, bør levetiden heller settes i korteste laget enn i lengste laget. Det synes ikke å være noen grunn til å gjøre forskjell mellom de to båttypen når det gjelder levetiden.

Tallene for nyinvesteringer i fiskebåter trenger en korreksjon.

## g. Sammenligninger mellom fiskeritellingens og Nasjonalregnskapets tall når det gjelder verdien av fiskeflåten

Fiskeritellingen 1971 fører opp verdien av fiskeflåten med 1 638 mill.kr. (tab. 84 i hefte IV). Som verdigrunnlag for beregningen er benyttet den gjennomsnittlige omsetningsverdi i årene 1969-71.

Nasjonalregnskapets kapitalberegning (basert på nyinvesteringene) sier at fiskeflåtens verdi er 1 853 mill.kr. pr. 31.12.1971 (faste 1970-priser).

Tatt i betraktning det som er uttalt tidligere i fremstillingen, er det rimelig å vente seg i en viss forskjell mellom disse to oppgaver over flåtens verdi. Fiskeritellingen 1971 har som nevnt vært streng i sine krav for at en båt skal ansees brukt til yrkesmessig sjøfiske. Man kan m.a.o. vente seg minimumstall for verdien av fiskeflåten i fiskeritellingen.

På den annen side er Nasjonalregnskapets nyinvesteringer så vidt man kan forstå beheftet med betydelige feil. I forbindelse med dekte trebåter er det ikke gjort fradrag i nyinvesteringene for salg (overføring) innenlands av brukte fiskebåter til annen anvendelse. Følgelig kan man vente seg en høy verdi for fiskeflåten. Det er dog å ta i betraktning at for dekte stål båter synes det å være en feil som uvisst kan gå i begge retninger.



## 2. Om levetiden for fiskeredskap

Det har formodentlig ingen interesse å se på de gamle fiskeritellingene (fra 1948 og 1960) når man skal forsøke å bedømme levetiden for fiskeredskap. Saken er nemlig den at ved de gamle tellingene dreiet det seg om redskap av bomull, som hadde en forholdsvis kort levetid i sjøen. Ved fiskeritellingen 1. okt. 1971 er både beholdningen av fiskeredskap denne dato og nyanskaffelser i tellingsåret 1. okt. 1970 - 30. sept. 1971 laget av syntetiske fibre (eksempelvis nylon), som gir et mer varig redskap i sjøen.

Levetiden for fiskeredskap blir bestemt av følgende forhold:

- a) Redskapen er ved bruk utsatt for slitasje.
- b) Redskapen ødelegges eller mistes i uvær eller på annen måte.
- c) Redskapen blir umoderne. Overgangen fra bomull til syntetiske fibre kostet fiskeren og redskapsfabrikkene store summer.
- d) Bestemmelser (Avtaler) om at det ikke er tillatt å fiske mer enn et fastsatt kvantum kan gjøre en del redskap overflødig. Hvis redskapen holder seg moderne, kan man også få det resultat at det går forholdsvis mange år før redskapen erstattes med nyanskaffelser. Under dette punkt kan man også tenke seg at det kommer nye bestemmelser om fiskeredskapen (eksempelvis om maskevidden) slik at bruk av gammel redskap blir ulovlig.

De momenter som er pekt på under punktene a)-d), bør formodentlig alle være med i kapitalsslitbegrepet. Med henvisning til det som er sagt i innledningen under avsnittet fiskebåter, er det her nevnt alminnelig slitasje (punkt a), ekstraordinære årsaker (punkt b) og tekniske oppfinnelser (punkt c). Momentet under punkt d) er ikke nevnt spesielt i "Nasjonalt regnskapet 1865-1960", s. 31.

Salg av realobjekter ut av bestanden, som er et viktig moment i forbindelse med fiskebåter, kan man formodentlig se bort fra når det gjelder fiskeredskap. Dette moment inngår forresten ikke i kapitalsslitet.

Ved fiskeritellingen i 1971 stilles det spørsmål om beholdningen av redskap 1. okt. 1971 (antall redskap) og redskap nyttet i tellingsåret (antall redskap). Videre er det spørsmål om anskaffelsesverdi av nøter anskaffet før 1/10 1970. Sammen med verdien av nyanskaffelser i tellingsåret får man verdien pr. 1. okt. 1971 (tabell 36 i hefte IV). Tellingen arbeider med uavskrevne verdier regnet i tellingsårets priser.

Man kan danne kvotienten mellom et års nyanskaffelser og beholdningen (uavskrevet). Hvis det gjaldt et rent statisk samfunn (også uforandrede priser), ville man gjennom nevnte forholdstall få et svar på levetiden. Var forholdstallet lik 5 %, ville det være uttrykk for en levetid på 20 år. Men en lang rekke tall for årlige nyanskaffelser vil ikke alene kunne gi en opplysning om levetiden. I foreliggende konkrete tilfelle er ikke saken så enkel. Det har i årene 1965-70 funnet sted store nyanskaffelser av fiskeredskap med den mulige følge at det vil komme

år med mindre anskaffelser. Men man kan også tenke seg at de store nyanskaffelser fortsetter slik at beholdningen fortsetter å øke. Man kan m.a.o. ikke være trygg på at de årlige anskaffelser er en mer eller mindre nøyaktig erstatning for det som er gått ut av beholdningen. Man kan derfor ikke vente at man gjennom nevnte forholdstall får et noenlunde korrekt uttrykk for redskapenes levetid.

Lager man likevel det nevnte forholdstall, får man (tab.36 i hefte IV):

$$\frac{68\ 816}{496\ 726} = 13,9 \%$$

Den tilsvarende levetid er 7,2 år.

Beholdningen ovenfor (496 mill.kr.) er ingen nøyaktig angivelse av investering i fiskeredskap. Verdien av den montering som fiskeren selv har utført på garn og nøter, er ikke innregnet i beholdningen. Hvis verdien av montering er utelatt både i teller og nevner i brøken ovenfor, skulle mangelen ikke spille noen større rolle for resultatet.

Nasjonalregnskapet har disse tall for nyinvesteringer (brutto) i Maskiner og redskap i fiske. Beløpene er i 100 000 kr. Da fiskeritellingens tall skal være uten moms og investeringsavgift, oppgis her nyinvesteringene uten investeringsavgift.

	Løpende priser	Faste priser (1970)
1965	1 550	1 760
6	1 724	2 060
7	1 495	1 684
8	1 037	1 197
9	1 036	1 180
1970	1 256	1 256
1	1 650	1 630
2	1 900	1 705
3	1 919	1 684
4	2 207	1 879

Når man vil sammenligne Nasjonalregnskapets nyinvesteringer i faste priser med fiskeritellingens redskapsbeholdning 1. okt. 1971 (uavskrevne verdier), må man ta hensyn til at fiskeritellingens beholdning er redusert med tapt redskap, som for tellingsåret er ført opp med 18,5 mill.kr. (tab. 36 i hefte IV).

For årene 1965-71 (7 år) er summen av Nasjonalregnskapets nyinvesteringer i faste priser lik 10 767. Herfra går ved sammenligningen verdien av tapt redskap som for samme periode beregnes til  $185 \times 7 = 1\ 295$ . Som rest får man 9 472, som blir å sammenligne med fiskeritellingens beholdning 4 967.

Her er altså en betydelig forskjell. Gjennomføres den tilsvarende undersøkelser for årene 1966-71, får man 7 897. Seksårsperioden passer heller ikke godt. For perioden 1967-71 får man 6 022, som heller ikke passer godt med fiskeritellingens beholdning. Perioden 1968-71 gir 4 523. En periode på 4 1/3 år synes å være resultatet i foreliggende tilfelle. Redskap anskaffet før 1. juni 1967 inngår ikke i beholdningen 1. okt. 1971.

Sammenligninger mellom Nasjonalregnskapets og fiskeritellingens tall har imidlertid ført til en korreksjon av førstnevnte (jfr. vedlagte notat fra konsulent Røgeberg). Man har etter denne korreksjon disse tall for Nasjonalregnskapets nyinvesteringer (brutto) i Maskiner og redskap i fiske (beløpene er i 100 000 kr.):

	Løpende priser	Faste priser (1970)
1965	984	1 143
6	1 095	1 308
7	949	1 069
8	662	764
9	616	702
1970	807	807
1	1 013	1 001
2	1 221	1 096
3	1 230	1 079
4	1 400	1 191

Når disse korrigererte tall brukes, får man resultater som er ganske ulik dem som er nevnt ovenfor. For årene 1965-71 (7 år) er summen av nyinvesteringene i faste priser lik 6 794. Herfra går verdien av tapt redskap som for samme periode beregnes til  $185 \times 7 = 1 295$ . Som rest får man 5 499, som blir å sammenligne med fiskeritellingens beholdning 4 967. Her er en viss forskjell, om ikke så stor. For årene 1966-71 (6 år) blir det tilsvarende tall 4 541. Levetiden blir i henhold til dette 6½ år, som er meget nær den levetid på 6 år som f.t. benyttes ved beregningen av kapitalslitet ved fiskeredskap. Dette resultat tilsier at man ikke gjør noen forandring i det bestående forhold. Det er bedre med en noe for kort levetid enn med en for lang.

### 3. Om levetiden for Bygninger, Fiske

Under gruppen Bygninger, Fiske hører bygninger som har direkte betydning for yrkesmessig sjøfiske. Rorbuer er eksempel på bygninger som går inn i gruppen. Fiskeritellingen 1971 (tab. 31 i hefte IV) gir en oversikt over fiskere som benyttet rorbuer og egnebuer. Fiskeritellingen 1971 (tab. 30 i hefte IV) har også en oppgave over sjøhus. Som sjøhus ble regnet naust, nothus o.l. hus som vesentlig ble nyttet til oppbevaring av båt og redskap for yrkesmessig sjøfiske. Denne type hus hører også hjemme under gruppen Bygninger, Fiske. Derimot faller bygninger som brukes til fiskens behandling, utenom gruppen.

Tabell 31 har ingen verditall som gjelder året 1971. Derimot er det gitt noen verditall for 1960, sum 28,9 mill.kr. Da systemet rorbuer synes å være en utdøende ordning i forbindelse med yrkesmessig sjøfiske, kunne man være fristet til på rent skjønn å sette verdien til 10-15 mill.kr. i 1971, tross den alminnelige prisstigningen fra 1960 til 1971.

Tabell 30 har verditall som er basert på branntakst, som ifølge redegjørelsen for tellingen antas å være tilnærmet nyverdi. Branntakst er oppgitt for 444 100 m<sup>2</sup> sjøhus med 261 kr. pr. m<sup>2</sup> i gjennomsnitt. For 267 200 m<sup>2</sup> sjøhus mangler det branntakst på skjemaet. Hvis man antar at det stort sett er for den beste del av sjøhusene at branntakst er oppgitt, kunne man skjønnsmessig sette branntaksten til 200 kr. pr. m<sup>2</sup> for den del som mangler takst. Man får dermed som tilnærmet nyverdi:

261 kr. x 444 100	=	115 900 000 kr.
200 kr. x <u>267 200</u>	=	<u>53 400 000 "</u>
<u>711 300</u>		<u>169 300 000 kr.</u>

Nasjonalregnskapet har følgende beløp for nyinvesteringer (brutto) under Bygninger, Fiske, 1970-priser. Kapitalslitet beregnes etter en levetid på 45 år.

År	Mill.kr.
1927-31	69,0
1932-36	79,0
1937-41	55,2
1942-46	18,4
1947-51	25,7
1952-56	20,3
1957-61	23,9
1962-66	25,7
1967-71	<u>16,0</u>
	<u>333,2</u>

Her er angitt nyinvesteringer i løpet av 45 år. Hvis den er korrekt den antakelse at branntaksten er lik tilnærmet nyverdi, skulle det være noenlunde likhet mellom branntaksten og nasjonalregnskapets nyinvesteringer. Dog med et visst hensyn tatt til at bestanden av bygninger er redusert i løpet av årene som følge av brann og som følge av salg av enheter ut av bestanden. Disse momenter er ikke innregnet i Nasjonalregnskapets nyinvesteringer.

Det er under avsnittet "Dekte trebåter" gjort rede for at mange båter er gått ut av bestanden fiskebåter uten at vi kan fortelle hvor båtene er blitt av. Antallet av fiskere er gått ned fra 60 000 til 35 000 mellom tellingen i 1960 og tellingen i 1971. Når en båt ikke lenger brukes til yrkesmessig sjøfiske, har man heller ikke bruk for et sjøhus (som er definert som et hus som brukes til oppbevaring av båt og redskap for yrkesmessig sjøfiske). Avgangen av dekte trebåter (og nedgangen i antallet av fiskere) kan uten vanskelighet forklare at nyverdien av bestanden av Bygninger, Fiske må være adskillig mindre enn Nasjonalregnskapets nyinvesteringer.

Man kan i denne sammenheng også peke på et annet forhold. Fiskebåter og sjøhus har en meget ulik levetid. Da fiskebåter når først kondemneringsalderen, er det ikke vanskelig å tenke seg at der kan stå sjøhus som har mistet sin betydning som et nødvendig ledd i fiskenæringen.

De talloppgaver som er tilgjengelig, setter en ikke i stand til å avgjøre om en levetid på 45 år for Bygninger i Fiske er et heldig valg. Ligger det ikke nær å tenke seg at levetiden er lenger enn 45 år? Fiskeritellingen 1971 har en fordeling av antall kv.m sjøhus etter byggeår (tab. 6 i hefte III). Henimot 50 % av bestanden er bygget før 1940, men tabellen har ingen fordeling som viser når de eldste hus er bygget.

## BRUTTOINVESTERINGER I FISKEREDSKAP

Datagrunnlaget for foreløpige bruttoinvesteringstall for fiskeredskap er beregnede tall fra Fiskeridirektoratet utarbeidet i forbindelse med nasjonalbudsjettarbeidet. Beregningen bygger blant annet på oppgaver fra Statens Fiskeredskapsimport.

De endelige bruttoinvesteringstall for fiskeredskap bygger på produksjons- og utenrikshandelsstatistikk, dvs. framkommer som et resultat av varefordelingen.

Nasjonalregnskapets tall for bruttoinvestering i fiskeredskap i fiskeritellingsåret 1. oktober 1970 - 30. september 1971 er beregnet til 155 mill.kr. eksklusiv avgifter ( $165,0 \times 0,75 + 125,6 \times 0,25$ )<sup>1)</sup>. Fiskeritellingens tall for nyanskaffelser av spesifisert fiskeredskap er på 69 mill.kr. Differansen mellom nasjonalregnskapets- og fiskeritellingens tall for anskaffelser av fiskeredskap blir følgelig på hele 86 mill.kr. ( $155 \div 69$ ). Noe av dette avviket skyldes at tilleggsutstyr (kabler, garnblåser, garnbøyer, garnstein, stjerner m.v.) ikke inngår i tellingstallet for spesifisert redskap. For tilleggsutstyr innhentet en til tellingen kun anslag over hva det ville ha kostet å anskaffe beholdningen i tellingsåret. En annen grunn til avviket er at begrepet fiskeredskap er mer omfattende (sengeutstyr, varer av glass og keramikk, gardintrapper, stiger, tollekniver, gevær for lineutskyting, harpuner) i nasjonalregnskapet enn i fiskeritellingen. Uoverensstemmelsen kan også skyldes at reparasjons- og vedlikeholdstallet har blitt overvurdert ved tellingen mens nyanskaffelsestallet har blitt tilsvarende undervurdert. Avgrensningen mellom tellingsoppgavene for vedlikeholdskjøp og nyanskaffelser ble for en stor del overlatt til oppgavegiverens skjønn. Hovedgrunnen til differansen mellom tellings- og nasjonalregnskapets tall er imidlertid feil avanse på fiskeredskap i nasjonalregnskapet. Fiskerne kjøper den overveiende del av fiskeredskapen direkte fra fabrikk, og vil også for en stor del sørge for transporten selv. Avansen på fiskeredskap til fisker har i nasjonalregnskapet ligget rundt 40 prosent de senere år. Denne prosent bør senkes betraktelig. Avansen foreslås satt til maksimalt 10 prosent.

1) Nasjonalregnskapets tall for bruttoinvestering i fiskeredskap i 1971 er 165,0 mill.kr. og i 1970 er tallet 125,6 mill.kr. Begge verditall er i kjøperpriser eksklusive merverdiavgift.

## Fiskeritellingens (1970/71) verditall for fiskeredskap:

	Mill.kr.
Spesifisert redskap .....	122,1
Nyanskaffelser .....	68,8
Reparasjoner og vedlikehold .....	53,3
Tilleggsutstyr (anslagsvis 10% av spesifisert redskap) .....	12,2
Nyanskaffelser .....	6,9
Reparasjoner og vedlikehold .....	5,3
Redskap i alt .....	134,3
Nyanskaffelser .....	75,7
Reparasjoner og vedlikehold .....	58,6

Fiskeritellingstallene er ført eksklusive avgifter (merverdiavgift og investeringsavgift).

Revisjon av tallnivået for bruttoinvesteringer i fiskeredskap i nasjonalregnskapet foretas på grunnlag av fiskeritellingens resultater.

Nyberegnete (reviderte) nasjonalregnskapstall for bruttoinvesteringer i fiskeredskap i tellingsåret 1970/1971:

	Mill.kr.
Beregnet tellingstall for nyanskaffelser i alt.	75,7
Feilførte reparasjons- og vedlikeholdskostnader (anslagsvis 30% av beregnet tellingstall for reparasjoner og vedlikehold i alt) .....	17,6
Fiskeredskapsvarer i nasjonalregnskapet som ikke er dekket av tellingsbegrepet fiskeredskap (anslag ut i fra nasjonalregnskapet) .....	8,0
Bruttoinvestering i alt .....	101,3

Bruttoinvestering i fiskeredskap i nasjonalregnskapet i 1971 settes til 125 mill.kr. inklusiv investeringsavgift. Denne verdi bygger på anslagsvis justering av beregnet bruttoinvestering i tellingsåret, til kalenderårsperiode og til verdifastsetting inklusiv investeringsavgift.

Ut i fra nasjonalregnskapets nye nivå (125 mill.kr.) for bruttoinvesteringer i fiskeredskap samt nasjonalregnskapets årlige tilgangstall for fiskeredskap, er det beregnet tall for tellingsbegrepet spesifisert fiskeredskap.

Anskaffelser av spesifisert fiskeredskap (tellingens begrep). Tall i mill.kr. eksklusiv avgifter.

År	Verdi i løpende priser	Verdi i faste priser (1970-priser)
1965	98,4	114,3
1966	109,5	130,8
1967	94,9	106,9
1968	66,2	76,4
1969	61,6	70,2
1970	80,7	80,7
1971	101,3	100,1
1972	122,1	109,6
1973	123,0	107,9
1974	140,0	119,1